пошук стварающа ўмовы для самарэалізацыі асобы дзіцяці, бо відавочным з'яўляецца прадукт дзейнасці.

Высновы. Метапрадметны і асобасна арыентаваныя падыходы да мадэлявання вучэбнага прадмета прадугледжваюць такую арганізацыю адукацыі, калі навучэнец успрымае веды не як суму ведаў для запамінання, а як веды, якія ён асэнсоўвае і можа прымяніць на практыцы ў жыцці. Пры навучанні літаратуры важную ролю адыгрывае псіхалагічны аспект, які пашырае магчымасці зместу навучання пры фарміраванні асобасных і метапрадметных кампетэнцый. Для паспяховага ажыццяўлення выхавання праз адукацыю трэба прытрымлівацца пэўных прынцыпаў адбору зместу навучання.

REFERENCES:

1. Artamonov, D.G. (2012) Psikhologicheskie aspekty analiza proizvedeny iskusstva. Severo-Kavkazsky psikhologichesky vestnik. № 10/2, 38-42. (in Rus.).
2. Khutorskoy, A.V. (2012A) Metapredmetny podkhod v obuchenii : nauchno-metodicheskoe posobie. Moskva : Èydos ; Izd-vo In-ta obrazovaniya cheloveka. 50 s. (in Rus.).
3. Khutorskoy, A.V. (2004) Praktikum po didaktike i metodikam obucheniya. Sankt-Peterburg : Piter. 288 s. (in Rus.).
4. Khutorskoy, A.V. (2012V) Sistemno-deyatelnostny podkhod v obuchenii: nauchno-metodicheskoe posobie. Moskva : Èydos ; Izd-vo In-ta obrazovaniya cheloveka. 63 s. (in Rus.).
5. Khutorskoy, A.V. (2012S) Chto takoe sovremenny urok. Internet-zhurnal "Èydos". (in Rus.). URL: <http://www.eidos.ru/journal/2012/0529-10.htm>.

Левицький В.

к.філол.н., головний спеціаліст державної служби

Levytskyi V.

PhD in Philology, the general specialict of public service

«ЛИСТ ПРО ЛАТИНИЦЮ» СЕРГІЯ ПИЛИПЕНКА ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

‘THE LETTER ABOUT LATIN’ BY SERHII PYLYPENKO AS THE LITERARY EXPERIMENT

Постать письменника Сергія Пилипенка часто асоціюється із висловленням ініціативи про перехід української мови на латинку (1923). Мета цієї статті – розглянути зв'язки відомого тексту про латиницю з іншими напрямками діяльності зазначеного автора та культурною ситуацією в Україні першої третини ХХ ст. Завдяки обраному ракурсу увиразнюється ряд мотивів для оприлюднення відповідного листа в журналі «Червоний Шлях»: засвідчення мовознавчих інтересів автора, заохочення широкого філологічного обговорення, а також моделювання іміджу об'єднання «Плуг». Як наслідок, дискурс про латиницю уподібнюється до першого раунду літературної дискусії 1920-х років.

Ключові слова: літературна репутація, образ, мова, письмо, текст.

The figure of the writer Serhii Pylypenko is often associated with the initiative to move the Ukrainian language into Latin. A letter with such offer, printed in 1923, attracted the attention of the creative community. So far, this document often has appeared in statements about the system of writing, which is optimal for Ukrainian language. At the same time, its interpretation rarely relates to the realities of the literary process. The purpose of the proposed study is to consider the links between the well-known text about Latin with another trends of activity by Pylypenko and cultural situation in Ukraine of the first third of the twentieth century. A number of motifs for the publication of the letter are revealed due to the chosen viewpoint. They are certifying the personal linguistic interests of the author, encouraging a broad philological discussion, as well as modeling the image of the association 'Pluh'. As a result, the discourse on Latin represents the peculiar first round of the literary debate of the 1920s.

Key words: literary reputation, image, language, writing, text.

Дотепер вирішальними у визначенні літературної репутації С. Пилипенка видаються два факти. Ідеться про опонування М. Хвильовому в межах літературної дискусії 1925–28 років та ініціювання переходу української мови на латиницю. Перша обставина зазвичай трактується як свідчення ретроградності й естетичної обмеженості. Кредо «зазвичай поміркованого» [Shkandrii 2015: 62] автора ототожнено з потужним лікнепом і турботою про скромних початківців, готових агресивно боронити ленінські ідеали [Omelchuk 2009: 49]. На думку філологів, Пилипенко як засновник та очільник спілки «Плуг» прищеплював найглибшу пошану до класики й загалом вирізнявся традиціоналізмом: «Приймаючи консервативні смаки свого селянського

читача, він відкидав формальне експериментування і говорив про “масові твори”, які були б простими без спрощення, мистецькими без прикрас, написаними простою мовою без вульгаризмів чи примітивізації» [Shkandrii 2015: 58].

На окресленому тлі запровадження латиниці здебільшого мислиться привабливим дивацтвом. Пилипенків «Odvertij lyst do vsix, xto cikavyt'sja sijeju spravoju» (1923) передруковують у сучасній періодиці авангардного характеру, наприклад у львівській газеті «Post-Поступ». Давня публікація постає мемом у рамках новітніх проєктів щодо відходу від кирилиці. У середовищі дослідників саму ідею головного «плужанина» прийнято співвідносити чи з розквітом видавничої галузі, який породжував утопічні задуми (М. Шкандрій [Shkandrii 2015: 61–62]), чи з мріями про світову комуністичну революцію й інтернаціоналізацію, чи з реальними намірами позбутися залежності від російської культури (О. Тараненко [Movna sytuatsiia... 2002: 41]). При цьому поза увагою фахівців нерідко залишається масштабність особистості С. Пилипенка – прозаїка, поета, перекладача, редактора, науковця. Саме відповідний комплексний погляд може посприяти об'єктивному тлумаченню тексту, який здобув широкий розголос. Мета запропонованої роботи – проаналізувати «латиничний лист» у зв'язку з іншими напрямками діяльності С. Пилипенка та культурною ситуацією 1920-х років в Україні.

Насамперед варто підкреслити: відомий Пилипенків допис на сторінках № 6/7 журналу «Червоний Шлях» за 1923 рік не претендував на статус окремого твору. Хоч автор на той час займався редагуванням часопису, він оприлюднив міркування про латинку в рубриці «Листи до редакції» [Pylypenko 1923: 267]. Дані про «Odvertij lyst...» як такий не охоплено й змістом номера.

Безпосередньо в тексті розгорнуто міркування з приводу актуальності нової системи писемності. З латинкою пов'язуються надії на осучаснення та поживалення спілкування між різними народами, а також на вироблення в перспективі інтернаціональної мови. Основне гасло листа – «teper ču nikolyu» [Pylypenko 1923: 267–268], адже реформі графіки, з погляду С. Пилипенка, посприяли б соціально-політичні зрушення, котрі Україна переживала в першій третині ХХ ст.

У висвітленні порушених питань літератор зайняв почасти відсторонену позицію. Наприкінці листа викладено зворушливий пасаж, що в цілому мало пасує лідерові значного мистецького об'єднання та працівникові чи не найповажнішого періодичного видання: «*Maju nadiju, ščo z laskavoho dozvolu redakciji “Červonoho Šljahu”, jaka vmistyla cej mij “odvertij lyst”, zjavljat'sja tutož i vidhuky na njoho – i sprava tak abo ynak bude rozvjazana <...>*» [Pylypenko 1923: 268].

Як доречно припускати, обраний підхід до публікації міг мати кілька причин. Так, С. Пилипенко в принципі схвалював скромну поведінку й демократичність, що показово підтверджує його редакційна політика в журналі «Плужанин». Друкований орган Спілки селянських письменників «Плуг» не уникав карикатур і фейлетонів про свого керівника-«папашу», інколи вельми розкутих. Натомість особистих здобутків літератор не виносив амбітно на передній план. Приміром, у 1925 році С. Пилипенка постановою Ради Народних Комісарів Української СРР включено до складу державної правописної комісії [Syniavskiy 1931: 93]. Своєю чергою, у «Плужанині» опублікували тільки хронікальне повідомлення з двох речень про заходи з узвичаєння орфографії, у якому зовсім не згадувався очільник об'єднання [Ukrainskyi pravopys 1925: 34].

По-друге, Пилипенкові ідеї могли не поділяти інші представники редакції «Червоного Шляху». Цей журнал від початку декларував прагнення «мобілізувати літературні і наукові сили для праці над вивченням української мови, як могутнього знаряддя культурного розвитку працюючих мас» [Vid redaktsii 1923: VI]. Імовірно, упровадження латиниці не найбільш яскраво символізувало таке піднесення. Натомість формат статті редакційного працівника, надто в одному з перших номерів, показував би пріоритетність алфавітних змін для всіх співробітників нового часопису. Серед них, а також активних авторів «Червоного Шляху» були не лише помітні митці різних напрямів і поколінь (В. Еллан-Блакитний, Л. Курбас, О. Слісаренко, М. Хвильовий, Г. Хоткевич та ін.), а й лінгвісти (наприклад О. Курило, О. Синявський, М. Сулима) та політики (зокрема О. Шумський (головний редактор) і М. Скрипник). Для порівняння: М. Скрипник, прибічником якого був С. Пилипенко [Humenna 2007: 710], у подальшому скептично відгукувався про перспективи штучної мови

міжнародного спілкування. Понад те, зазначений діяч засуджував підміну українізації модою на есперанто в ряді установ і організацій [Skrypnyk 1974 : 190]. Не виключено, що подача листа в читацькій рубриці становила запобіжник щодо суперечок у редакції.

Роздуми С. Пилипенка привернули певну увагу. Першою виразною реплікою на лист виявилася публікація іншого автора «Червоного Шляху» – М. Йогансена. До грудневого номера 9 журналу вміщено його повноцінну статтю про опанування «інтернаціонального письма» [Johansen 1923: 167]. Імовірно, у такий спосіб могла підкреслюватися резонансність теми, хоч і дражливої, проте не співвідносної з масштабом листа. Автор навів низку власне мовознавчих суджень, аналізуючи конкретні способи транслітерації. Деякі з них не позбавлені екстравагантності. Зокрема, у розвідці [Johansen 1923: 168] пропонується позначати ненаголошені звуки [e] й [и] єдиною латиничною графемою [ê]. Для популяризації вказаної ініціативи ім'я дописувача, хай і з певною неточністю, відтворено як «Mehajlo» [Johansen 1923: 167]. У результаті спостерігається прикметна гра. У тому самому номері «Червоного Шляху» надруковано Йогансенів вірш «Хуга» із кириличним оформленням відомостей про поета [Yohansen 1923: 42]. Тобто на сторінках часопису з ліриком-новатором Михайлом Йогансеном «конкурує» ще більш передовий лінгвіст Mehajlo Johansen. Своєю чергою, у структурі статті простежуються риси художнього задуму. Текст, тяжіючи до наукового викладу, закінчується експресивним пуантом. Останні чотири абзаци, на противагу до попередніх висловів, подано латиницею, тож читач на власному досвіді переживає раптове, але доволі природне чергування систем писемності.

Зрештою, І. Ткачук перевів обговорення української латиниці в демагогічне річище. У його статті «Невідкладне завдання...» засвідчено підтримку зміні системи письма за умови тотального спрощення правопису (скорочення кількості букв, викорінення подвоєнь і подовжень, апострофа, позначень м'якості (пом'якшеності) приголосного тощо [Tkachuk 1924: 247]). Певний узірєць стосовно досяжності перетворень зауважено в есперанто: «питання одної міжнародньої мови <...> має вже свій ключ», тоді як «питання уніфікації алфавітів»

постає легшим для вирішення [Tkachuk 1924: 245]. При цьому автор піддав досить емоційній критиці обидві попередні розробки. Якщо проект М. Йогансена визнано занадто складним навіть для українців, С. Пилипенку висловлено докір через зволікання. Замість лейтмотиву «*terep čy nikoly*», пропонується вдавання до негайних кроків у «пекучий», «перезрілий» [Tkachuk 1924: 247] справі, з якою українці «й так вже запізналися <...> на цілих шість років» [Tkachuk 1924: 246]. Прикметно, що реакцію І. Ткачука теж непросто назвати оперативною. За химерним збігом обставин, свою позицію щодо нової абетки він оприлюднив майже через рік після начебто поміркованих колег.

У широкому розумінні редакційна політика «Червоного Шляху» не оминала й інших, менш акцентованих, виявів «латиничної теми». Серед іншого, у журналі опубліковано статтю М. Сулими «Український article» (1923. – № 8), спрямовану на зіставлення української мови з низкою інших індоєвропейських, писемність котрих часто ґрунтується на латинці. Нерідко оприлюднювалися твори з уживанням відповідних макаронізмів і їх сполучень. Наприклад, в оповіданні В. Підмогильного «Військовий літун» трапляється французька лексика («*Messieurs, engagez vos dames!*» [Pidmohylnyi 1924: 26]). Численнішими є англомовні вкраплення (інколи з орфографічними помилками: «*Olright, wery good*» [Shopinskii 1924: 39]) в циклі нарисів В. Шопінського (Шопинського) «Білий порошок»: заголовок одного з творів «*Nothing do*» [Shopinskii 1924: 36]; «*Watch up!*», «*Come on!*» у фразах персонажів [Shopinskii 1924: 40] тощо. Показово, що цей український письменник мешкав у США, тож латиниця посилювала колорит змальованих реалій.

Не менш цікавою є публікація вірша В. Ярошенка «Труп» у тому самому номері часопису, що містив прозу обох вищезгаданих авторів. Колишній лірик-символіст зосередився на образі мертвої книги, у якій «сотні сторінок і мільйони літер єднаються духом ситої дурости». З тексту вбачається ймовірна авторська зневага до кириличних видань: буржуазному томикові з «розбещеним красномовством» протиставлено насамперед новітню українську «книгу про працю <...>, // Про життя й чоловіка» [Yaroshenko 1924: 49].

Потребують осмислення мотиви С. Пилипенка стосовно виступу з «листом про латиницю». Насамперед варто наголосити на реалізації власних філологічних інтересів літератора. В автобіографії він стверджував про захват від творів М. Драгоманова в юнацтві [Pylypenko 2007: 591]. Доцільно припускати, що майбутній лідер «Плуга» міг бути обізнаний із правописними концепціями діяча XIX ст. Мається на увазі як уживання літери *j* у межах драгоманівки, так і видання латиницею збірки Т. Шевченка «Кобзар» (1880). Більш істотним стало опанування ряду мов («античних», французької, німецької, італійської, чеської, польської, сербської) у ході навчання Пилипенка в Київському університеті [Pylypenko 2007: 591]. Відповідну позицію в усному коментарі висловив Р. Мельників. Водночас лінгвісти вбачають у тексті 1923 року вияви чеської орфографії [Vakulenko 2012: 336].

Особлива Пилипенкова цікавість простежується щодо двох мов. Із сербської автор у студентські роки переклав поему П. Негоша «Гірський вінець», якій також присвятив історико-філологічне дослідження [Pylypenko 2007: 591]. На думку Т. Кардиналовської, дружини літератора, це, вірогідно, спричинялось інтересом С. Пилипенка до сербів – предків за материнською лінією [Kardynalovska 2017: 159]. У всякому разі, письменнику повинно було бути відомо про абетку Л. Гая та специфіку сербської латинки. По-друге, у період складання резонансного листа «плужанин» захоплювався есперанто [<Melnykiv, R.> 2007: 799]. Його Спілка навіть працювала над численними перекладами штучною мовою творів українських митців (див.: [Dmytriieva, Shuiskyi 2014: 116]).

Іншим мотивом видається прагнення розпочати філологічну дискусію. Як уже констатувалося, С. Пилипенко брав участь у роботі правописної комісії. Цілком імовірно, що лист до «Червоного Шляху» мав породити певне громадське обговорення суперечливого питання. Варто віддати належне: сам очільник «Плуга» послідовно відстоював ідею стосовно радикальних змін і на правописній конференції 1927 року в Харкові поряд із Л. Булаховським, В. Ганцовим, М. Йогансенон, В. Сімовичем, М. Сулимою та іншими делегатами належав до неформальної групи «латинщиків». Його випадкову відсутність підкреслено у фотозвіті з лінгвістичного заходу [Konferentsiia ukrainskoho pravopysu 1927: 3].

По суті обмін думками про систему письма можна вважати підготовчим етапом до літературної дискусії 1925–28 років. Полеміка, до якої закликав С. Пилипенко, теж мала на меті вибір культурних орієнтирів: рішуче оновлення комунікації чи продовження консервативного долання неграмотності. При цьому, на відміну від другої половини 1920-х, виразне плекання новаторських ідей уособлював саме головний «плужанин».

Третій показовий і, очевидно, найсуттєвіший поштовх до публікації «листа про латиницю» – намір утілити літературний експеримент. Так, селянські письменники були небайдужими щодо неординарних художніх бачень і підходів до творчості взагалі. У 1925 році об'єднання заохочувало обмірковувати ініціативу з приводу незазначення імен при оприлюдненні творів [Red<aktsiia>. 1925: 5]. Тоді ж члени драмстудії спілки колективно написали п'єсу на підтвердження того, як групова праця примножує силу індивідуального таланту [Stepovy 1925: 14–15].

До пріоритетів у роботі «Плуга» належала й мова. Інколи його підрозділи, скажімо тифліська філія, банально починали з вивчення української абетки [Vasylchenko 1925: 25]. При коментуванні творів, зокрема надходжень до спілчанського часопису, нерідко саркастично наголошувалися формальні огріхи. Для порівняння: Ст. Скотарю редакція журналу «Плужанин» дорікала: «Мова гідка (русизми й занадто багато провінціалізмів)» [Vidpovidi redaktsii 1926: 32]. Частина аудиторії видання, як-от С. Кицюк і Н. Солодкий (замітки, відповідно, «Треба менше чужих слів» і «Пильнуйте мови!» у № 6 за 1925 рік), теж виступала за більшу автентичність і природність у лексиці та граматиці публікованих творів. Іноді латинка вживалась і в уміщених творах, прикметним свідченням чого є стаття М. Биковця за підписом Харько Невіра «Quousque tandem Katilina...» (Плужанин. – 1927 – № 1; з друкарськими помилками в заголовку). Однак сам автор в іпостасі представника редколегії мусив змиритися: за перший рік функціонування «плужанського» друкованого органу ряд читачів «визнає <...> тяжкою» мову дописів [Bykovets 1926: 4].

Симптоматично, що С. Пилипенко був не першим із митців свого покоління, хто популяризував латиницю. За рік до відомого листа цю систему письма діяльно впроваджували київські футуристи. У виданні «Семафор у Майбутнє» з відповідних знаків складається не лише мова

низки дописів, а й певне метаписьмо. Ним викладено вступне слово від редакції, у якому ефект очуднення породжується і самими графемами, і грою з розмірами букв і шрифтами. Далі окреслено співвідносність між літерами («Ž=ж // W=ш // X=ч <...>») та опубліковано спеціальні «вправи» (речення, паралельно наведені кирилицею і латиницею [<Vpravu do chytannia latynkoiu> 1922: 2]. Латинкою надруковані відомості про авторів навіть у кириличних текстах (маніфест «Постановка питання в мистецтві переходної доби» за підписом «Myqail' Semenکو» [Semenکو 1922: 3]). Назви рубрик є також латиничними.

Згадане видання точно було відоме С. Пилипенкові: у 1927 році він відгукнувся на новий проект футуристів статтею «Семафоромайбутники бумерангують» (Плужанин. – № 6). Слід принагідно зауважити, що стосунки між колами цього письменника та М. Семенка не характеризувалися винятковою конфронтацією. Попри схвалення в основному різних пріоритетів у культурі, чільний авангардист визнавав Пилипенкові організаторські успіхи [<Semenکو> 1922: 46]. Водночас до журналу «Плужанин» (1927. – № 11/12) за підписом Т. С. уміщувалася рецензія на футуристичне видання «Нова генерація», у якій позитивно оцінено естетичну платформу та конкретні розробки відповідних авторів.

Тож доречно припустити, що, частково переймаючи зусилля футуристів із приводу латинки, лідер Спілки селянських письменників прагнув підкоригувати імідж: як свій, так і очолюваного об'єднання. Несподіваний лист у «Червоному Шляху» міг сигналізувати літературній спільноті, що «Плуг» не обмежується цілковитим традиціоналізмом. С. Пилипенко надав авангардистським прийомам ширшого масштабу, показуючи свої передові підходи. Власне, цей автор і згодом не оминав нагоди вияскравити нетривіальні художні явища. Незважаючи на активну роботу з початківцями, він був прибічником модерністично орієнтованого літературного канону. Зокрема, редакція журналу «Плужанин» радила читати таких «найбільших майстрів» у новітньому письменстві, як П. Тичина, М. Хвильовий, В. Сосюра й А. Головка [Vidpovidi Redaktsii 1925: 48].

Таким чином, у відомій публікації 1923 року С. Пилипенко значною мірою зумів розгорнути не лише мовний, а й літературний експеримент.

Поряд із утіленням особистих філологічних інтересів керівник об'єднання «Плуг» залучив громадськість, насамперед діячів культури, до активних спроб переосмислити чинні засади й засоби спілкування. «Odvertij lyst do vsix, xto cikavyt'sja cijeju spravoju» фактично ознаменував початкову стадію письменницької дискусії 1925–28 років. Його автор продемонстрував не епатажну радикальність, а сприйманість і досяжність новацій, раніше підтримуваних із боку відносно нечисленних ентузіастів. У результаті головному «плужанинові» вдалося не лише мобілізувати науковців-реформаторів у межах харківської правописної конференції, а й виробити власну репутацію прогресиста. Зазначене іміджеве досягнення було істотно нівельоване саме на пізнішому, основному, етапі літературної полеміки, що, утім, не применшило Пилипенкової ролі в ініціативах стосовно української латиниці.

REFERENCES:

1. Bykovets, M. (1926). Slovo do nashykh chytachiv. *Pluzhanyn*, no. 3, pp. 3–5 (in Ukr.).
2. Dmytriieva, O., Shuiskyi, I. (2014). 'Ya ydu v dalechin na dalekyi poiedynok...'. In *Reabilitovani istoriiei. Kharkivska oblast*, vol. 2 (pp. 111–119). Kyiv; Kharkiv: Oryhinal (in Ukr.).
3. Humenna, D. (2007). Mii borh Serhiievi Pylypenku. In *Pylypenko, S. Vybrani tvory* (pp. 701–713). Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.).
4. Johansen, M. (1923). Prystosuvannia latynytsi do potreb ukrainskoi movy. *Chervonyi Shliakh*, no. 9, pp. 167–169 (in Ukr.).
5. Kardynalovska, T. (2017). Nevidstupne mynule. Kyiv: Kyiv – Paryzh – Dakar (in Ukr.).
6. Konferentsiia ukrainskoho pravopysu (1927). *Vsesvit*, no. 23, p. 3.
7. <Melnykiv, R.> (2007). Prymitky. In *Pylypenko, S. Vybrani tvory* (pp. 783–860). Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.).
8. Movna sytuatsiia v Ukraini ta dyskusii navkolo ukrainskoho pravopysu (2002). Kyiv: undefined publishing house (in Ukr.).
9. Omelchuk, O. (2009). Selyanskyi vymir ukrajinskoho sotsrealizmu. *Naukovi pratsi. Filolohiia. Literaturoznavstvo*, vol. 118, no. 105, pp. 47–53 (in Ukr.).
10. Pidmohylnyi, V. (1924) Viiskovy litun. *Chervonyi Shliakh*, no. 1/2, pp. 4–33 (in Ukr.).
11. Pylypenko, S. (1923). Odvertij lyst do vsix, xto cikavyt'sja cijeju spravoju. *Chervonyi Shliakh*, no. 6/7, pp. 267–268 (in Ukr.).
12. Pylypenko, S. (2007). Zhyttiepyys. In *Pylypenko, S. Vybrani tvory* (pp. 591–594). Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.).
13. Red<aktsiia>. (1925). Chy treba pidpysuvaty svoje imia? *Pluzhanyn*, no. 3, p. 5 (in Ukr.).

14. <Semenko, M.> (1922). Lantukh i estrada. *Semafor u Maibutnie*, no. 1, pp. 45–46.
15. Semenko, M. (1922). Postanovka pytannia v mystetstvi perekhodovoi doby. *Semafor u Maibutnie*, no. 1, pp. 3–7 (in Ukr.).
16. Shkandrii, M. (2015). Modernisty, marksysty i natsiia: Ukr. lit. dyskusiia 1920-h rokiv. Kyiv: Nika-Tsentr (in Ukr.).
17. Shopinskii, V. (1924). Bilyi poroshok. *Chervonyi Shliakh*, no. 1/2, pp. 36–49 (in Ukr.).
18. Skrypnyk, M. (1974). Esperantyzatsiia chy ukrainizatsiia. In *Skrypnyk, M. Statti y promovy z natsionalnoho pytannia* (pp. 185–191). Miunhen: Suchasnist (in Ukr.).
19. Stepovyi, T. (1925). Yak my kolektyvno napysaly piesu. *Pluzhanyn*, no. 1, pp. 14–15 (in Ukr.).
20. Syniavskiy, O. (1931). Korotka istoriia 'Ukrainskoho pravopysu'. In *Kultura ukrainskoho slova* (pp. 93–112). Kharkiv; Kyiv: Literatura i mystetstvo (in Ukr.).
21. Tkachuk, I. (1924). Nevidkladne zavdannia (do spravy zavedennia latynskoho alfavitu v ukrainskim pysmi). *Chervonyi Shliakh*, no. 4/5, pp. 245–247 (in Ukr.).
22. Ukrainskyi pravopys (1925). *Pluzhanyn*, no. 4, p. 34 (in Ukr.).
23. Vakulenko, M. (2012). Pro naukovy zasady formuvannia ukrainskoi latynytsi yak mizhnarodnoho kodu. *Mova i suspilstvo*, vol. 3, pp. 333–343 (in Ukr.).
24. Vasylchenko (1925). Tyfliska filiiia 'Pluha'. *Pluzhanyn*, no. 4, pp. 25–26.
25. Vid redaktsii (1923). *Chervonyi Shliakh*, no. 1, pp. III–VI (in Ukr.).
26. Vidpovidi Redaktsii (1925). *Pluzhanyn*, no. 3, p. 48 (in Ukr.).
27. Vidpovidi redaktsii (1926). *Pluzhanyn*, no. 2, p. 32 (in Ukr.).
28. <Vpravy do chytannia latynkoii> (1922). *Semafor u maibutnie*, no. 1, p. 2 (in Ukr.).
29. Yaroshenko, V. (1924). Trup. *Chervonyi Shliakh*, no. 1/2, p. 49 (in Ukr.).
30. Yohansen, M. (1923). Khuga. *Chervonyi Shliakh*, no. 9, p. 42 (in Ukr.).

Манахов О.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Україна)

Manakhov O.

Izmail State Liberal Arts University (Ukraine)

КАЗКА І ФЕНТЕЗІ ЯК ЛІТЕРАТУРНІ ЯВИЩА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

FAIRY TALE AND FANTASY AS LITERARY PHENOMENA: COMPARATIVE ASPECT